

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών»

[COM(2017) 677 final — 2017/0305 (NLE)]

(2018/C 237/10)

Εισηγητής: ο κ. **Michael McLOUGHLIN**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο, 1.12.2017
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 1 και άρθρο 148 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	24.1.2017
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	23.2.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	15.3.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	533
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	159/43/15

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και την ευθυγράμμιση τους με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερα στις κατευθυντήριες γραμμές για την πραγματική εκπλήρωση των στόχων του πυλώνα.

1.2. Οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση πρέπει να συμβάλουν στην καλύτερη εξισορρόπηση των μακροοικονομικών κανόνων με την κοινωνική Ευρώπη, σύμφωνα με την έκθεση των πέντε Προέδρων για την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης το 2015 ⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αντιμετώπιση της σύγκλισης μεταξύ της μακροοικονομικής και της κοινωνικής κατάστασης τοποθετείται χρονικά όταν υπάρχουν ενδείξεις ανάκαμψης.

1.3. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της για μια σωστή δέσμη κοινωνικών επενδύσεων στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού αναπτυξιακού και επενδυτικού προγράμματος ύψους 2 % του ΑΕγχΠ ⁽²⁾.

1.4. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή σε πολλά από τα συμπεράσματα της κοινής έκθεσης για την απασχόληση για το 2018 ⁽³⁾, τα οποία καταδεικνύουν ότι η ανάκαμψη της απασχόλησης είναι άνιση μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, των περιφερειών και των ομάδων των πολιτών.

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι πρέπει να δοθεί περαιτέρω έμφαση στον αντίκτυπο και στην υλοποίηση στο πλαίσιο του πυλώνα, καθώς και στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση με τη βοήθεια του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων και άλλων μέτρων, όπου είναι απαραίτητο. Ο αντίκτυπος που συνδέεται με αυτά τα ζητήματα θα πρέπει να αποτελεί μέρος των συζητήσεων και της διαδικασίας προγραμματισμού μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ για την κατανομή της χρηματοδότησης της ΕΕ.

1.6. Στην κατευθυντήρια γραμμή 5 θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι οι καινοτόμες μορφές οργάνωσης της εργασίας δεν οδηγούν πάντα στην ενίσχυση της επισφάλειας της εργασίας, ακόμη και αν ενίοτε συνάγεται αυτό. Τα μέτρα υπέρ της ομαλούς μετάβασης στην αγορά εργασίας —συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων διατάξεων για την ασφάλεια των εργαζομένων— θα συντείνουν στην εξασφάλιση δικαιων ευκαιριών απασχόλησης μέσω των νέων μορφών εργασίας.

⁽¹⁾ Έκθεση των πέντε προέδρων «Η ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης», 22 Ιουνίου 2015.

⁽²⁾ ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21.

⁽³⁾ Σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση 2018.

1.7. Η μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία σε άλλες πηγές φορολογίας, στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών είναι ευπρόσδεκτη, εντούτοις οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να παρέχουν μεγαλύτερη σαφήνεια όσον αφορά άλλες πιθανές πηγές. Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει γνωμοδοτήσεις σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, την απάτη και τη φοροδιαφυγή και τους περιβαλλοντικούς φόρους ⁽⁴⁾, παράμετροι οι οποίες θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στις κατευθυντήριες γραμμές ως εναλλακτικές πηγές εσόδων.

1.8. Στην κατευθυντήρια γραμμή 6, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να διατηρηθεί η ειδική αναφορά στο ΕΚΤ.

1.9. Στην κατευθυντήρια γραμμή 7, η ανάγκη για αμερόληπτο μηχανισμό επίλυσης διαφορών θα πρέπει να ισχύει για όλους τους τομείς και όχι μόνο για τις καταχρηστικές απολύσεις. Οι εναλλακτικοί δίαυλοι επίλυσης των διαφορών δεν θα πρέπει να καταργούν τα δικαιώματα πρόσβασης των μερών σε ένδικα μέσα.

1.10. Στην κατευθυντήρια γραμμή 8 πρέπει να διατηρηθεί η δράση για την ανεργία των νέων, ιδίως με τη διασφάλιση χρηματοδότησης για τις «Εγγυήσεις για τη Νεολαία» και την περαιτέρω ανάπτυξη της «Εγγύησης Δεξιότητων».

1.11. Στην κατευθυντήρια γραμμή 8, η μακροχρόνια ανεργία πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί το επίκεντρο, μπορεί δε να αποτελέσει πηγή εργασίας εν μέσω στενότητας της αγοράς.

1.12. Η θέση των ατόμων με αναπηρία πρέπει να εξεταστεί από την άποψη των δικαιωμάτων, αλλά και με πρακτικά γενικά μέτρα στον τομέα της απασχόλησης, με ιδιαίτερη έμφαση στην καταπολέμηση των διακρίσεων, όπως ορίζεται στις Συνθήκες.

1.13. Σε κάθε κατευθυντήρια γραμμή θα πρέπει να περιλαμβάνονται διατάξεις σχετικά με την ισότητα των φύλων, ιδιαίτερη δε προσοχή πρέπει να δοθεί σε θέματα χαμηλής αμοιβής κατά την αντιμετώπιση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων.

1.14. Στις κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να γίνεται ρητή αναφορά στους μετανάστες και τους πρόσφυγες.

1.15. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψη της σχετικά με την αύξηση της ηλικίας νόμιμης συνταξιοδότησης, σύμφωνα με την οποία η πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης θα πρέπει κατ' αρχάς να είναι παρόμοια με τη νόμιμη ηλικία ⁽⁵⁾. Επίσης, τονίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα κράτη μέλη μέσω της αντιμετώπισης ζητημάτων όπως το αυξανόμενο προσδόκιμο ζωής, οι αλλαγές στην αγορά εργασίας που επηρεάζουν τη χρηματοδότηση των συντάξεων και η εξασφάλιση ικανών επιπέδων συντάξεων.

1.16. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την αποσαφήνιση ότι οι ισχύουσες διατάξεις του πυλώνα αλλά και των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση θα είναι ίδιες τόσο για τα κράτη μέλη της ευρωζώνης όσο και για τα κράτη μέλη εκτός ευρωζώνης.

2. Ιστορικό

2.1. Οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση αποτελούν χαρακτηριστικό του μείγματος πολιτικών της ΕΕ από το 1997. Η νομική βάση περιλαμβάνεται στο άρθρο 148 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ⁽⁶⁾: «το Συμβούλιο...χαράζει κατ' έτος κατευθυντήριες γραμμές, τις οποίες τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη στις πολιτικές τους για την απασχόληση».

2.2. Το 1997, οι κατευθυντήριες γραμμές ήταν ένα από τα πρώτα παραδείγματα της ανοικτής μεθόδου συντονισμού στην πολιτική της ΕΕ, στο πλαίσιο της οποίας η εθελοντική προσέγγιση σε ένα στόχο καθορίζεται με ισχυρά συστήματα υποβολής εκθέσεων και αξιολόγησης από ομότιμους. Οι κατευθυντήριες γραμμές συνδέονται πλέον με τις ευρύτερες οικονομικές κατευθύνσεις που ορίζονται στο άρθρο 121 της ΣΛΕΕ.

2.3. Το σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση του Νοεμβρίου 2018 ⁽⁷⁾ δημοσιεύεται μαζί με το σχέδιο κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και παρουσιάζει σημαντικά δεδομένα έρευνας και πορίσματα σχετικά με την κατάσταση της απασχόλησης σε ολόκληρη την ΕΕ. Σύμφωνα με την έκθεση, η γενική κατάσταση της απασχόλησης στην ΕΕ βελτιώνεται, η ανεργία των νέων και η μακροχρόνια ανεργία μειώνονται, ο δε πρωταρχικός στόχος του ποσοστού απασχόλησης ύψους 75 % στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» είναι εφικτός για την ΕΕ ως σύνολο, όχι, όμως, για ορισμένα κράτη μέλη. Ωστόσο, το επίπεδο βελτίωσης ποικίλλει σημαντικά μεταξύ κρατών μελών, περιφερειών και ομάδων πολιτών. Μεγάλος αριθμός ανθρώπων εξακολουθεί να μην βλέπει σημάδια ανάκαμψης στη ζωή του. Η ποιότητα των δημιουργούμενων θέσεων εργασίας και η αύξηση της φτώχειας των εργαζομένων αποτελούν επίσης σημαντικά ζητήματα που πρέπει να αναφερθούν.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με θέμα «Η ανισότητα του πλούτου στην Ευρώπη» (ΕΕ C 129 της 11.4.2018, σ. 1), διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η φορολόγηση στη συνεργατική οικονομία» (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 65, ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 18, ΕΕ C 71 της 24.2.2016, σ. 42).

⁽⁵⁾ ΕΕ C 84 της 17.3.2011, σ. 38, ΕΕ C 299 της 4.10.2012, σ. 115.

⁽⁶⁾ ΣΛΕΕ.

⁽⁷⁾ Σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση 2018.

2.4. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων⁽⁸⁾ εγκρίθηκε ως διοργανική διακήρυξη στην Κοινωνική Διάσκεψη Κορυφής του Γκέτεμποργκ, τον Νοέμβριο του 2017. Ο πυλώνας αποτελεί ουσιαστικά μια πολιτική δήλωση που δεσμεύει την ΕΕ όσον αφορά 20 βασικές αρχές. Στην ουσία, αντιπροσωπεύει τη νέα γενική δέσμευση της ΕΕ για την Κοινωνική Ευρώπη. Ο πυλώνας συνοδεύεται από έναν κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων στον οποίο συμπεριλαμβάνονται 14 βασικοί δείκτες που αξιολογούν την απασχόληση και τις κοινωνικές τάσεις.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί κατά παράδοση να εξισορροπήσει τους στόχους των κοινωνικών δικαιωμάτων και της οικονομικής ανάπτυξης μέσω ενός μείγματος διατάξεων των Συνθηκών, νομοθετικών διατάξεων και ήπιων μηχανισμών κοινωνικής πολιτικής, καθώς και μέσω της προώθησης της ενιαίας αγοράς, αν και όχι πάντοτε με επιτυχία. Η παγκόσμια οικονομική κρίση οδήγησε σε σημαντική οικονομική μεταρρύθμιση προκειμένου να αποτραπεί μια υπαρκτή κρίση για το ευρώ. Πολλοί επισημαίνουν ότι η δέσμευση της ΕΕ για την κοινωνική πολιτική βρίσκεται σε συνεχή πτώση από την εποχή της Επιτροπής Delors. Επιπλέον, οι πολιτικές και οι κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, καθώς και τα σχετικά μέτρα λιτότητας, είναι εμφανείς. Ορισμένοι, μάλιστα, θεωρούν ότι συνδέονται άμεσα σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό με την άνοδο του λαϊκισμού και με το Brexit. Η ανάγκη μιας εκ νέου σύγκλισης της οικονομικής ολοκλήρωσης με τις κατάλληλες κοινωνικές πολιτικές έλαβε επίσημη έγκριση στην έκθεση των πέντε Προέδρων για την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης το 2015⁽⁹⁾. Η Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης του 2018⁽¹⁰⁾ κατέδειξε κάποια αλλαγή όσον αφορά το αφήγημα, με μεγαλύτερη έμφαση στην ισότητα των ευκαιριών, στις ποιοτικές θέσεις εργασίας και στην ανάγκη εξέτασης του διανεμητικού αντικτύπου των μεταρρυθμίσεων. Αυτό είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτο.

3.2. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων θεσπίστηκε πρόσφατα και η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει τις ανησυχίες της για την έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά τον πυλώνα και τη μελλοντική εφαρμογή του. Πρέπει να αποφευχθούν οι αστοχίες του παρελθόντος όσον αφορά την επίτευξη σημαντικών δεσμεύσεων πολιτικής μέσα από την προώθηση ενδεδειγμένων πολιτικών για την ευημερία των πολιτών της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ εξέτασε τον πυλώνα σε δύο γνωμοδοτήσεις⁽¹¹⁾ το 2017, επικροτώντας ευρέως τις αρχές και τα δικαιώματα καθώς και τον ρόλο του πυλώνα σαν πυξίδα για την περαιτέρω σύγκλιση στα κράτη μέλη και ενθαρρύνοντας όλα τα μέρη να μεριμνήσουν για την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητά τους. Στο πνεύμα αυτό, η ΕΟΚΕ ζήτησε επίσης μεγαλύτερη σαφήνεια όσον αφορά τον πυλώνα και τη λειτουργία του στην πράξη. Ο πυλώνας δεν έχει νομική ισχύ και δεν αποτελεί μέρος των συνθηκών. Η ΕΟΚΕ θεώρησε επίσης ως σημείο εκκίνησης του πυλώνα το γεγονός ότι προωθεί «το υπάρχον κοινωνικό κεκτημένο της ΕΕ και την πλήρη και ορθή εφαρμογή του». Στις γνωμοδοτήσεις τονιζόταν η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών και ιδίως ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στις πολιτικές απασχόλησης και αγοράς εργασίας και παράλληλα αναδεικνύονταν τα σχετικά ζητήματα απασχόλησης που αφορούν:

- την επίτευξη δίκαιης ισορροπίας ανάμεσα στην οικονομική και κοινωνική διάσταση,
- το μέλλον της εργασίας,
- τις ιδιαίτερα μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας,
- την απασχόληση και τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας,
- τη στήριξη νέων και πιο διαφοροποιημένων σταδιοδρομιών,
- την ανάγκη για μία «εγγύηση δεξιοτήτων»,
- την ανάγκη η πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης να προσεγγίσει την προβλεπόμενη από τον νόμο ηλικία συνταξιοδότησης,
- την επιδίωξη οι άνθρωποι να εργάζονται περισσότερο, με μια προσέγγιση κύκλου ζωής σύμφυτη με τις καλύτερες συνθήκες εργασίας,
- τη δίκαιη εργασιακή κινητικότητα και τις δίκαιες συνθήκες εργασίας για όλους,
- την ανάγκη για κοινωνικές επενδύσεις,
- την ανάγκη επιδίωξης ενός δεσμευτικού κατώτατου ορίου κοινωνικής προστασίας,

⁽⁸⁾ Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων.

⁽⁹⁾ Έκθεση των πέντε Προέδρων.

⁽¹⁰⁾ Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2018

⁽¹¹⁾ EE C 125 της 21.4.2017, σ. 10 και γνωμοδότηση με θέμα «Αντίκτυπος της κοινωνικής διάστασης και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στο μέλλον της ΕΕ» (EE C 81 της 2.3.2018, σ. 145).

- τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και ειδικότερα την ανάγκη ισότητας μεταξύ, αφενός, των στόχων απασχόλησης και των κοινωνικών στόχων και, αφετέρου, των μακροοικονομικών στόχων,
- την ανάγκη οριοθέτησης κονδυλίων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων για κοινωνικές επενδύσεις,
- την κατάσταση των χωρών εκτός της ευρωζώνης,

3.3. Η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και τα σχετικά ζητήματα στο πλαίσιο του νέου ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Μάλιστα, η επικαιροποίηση των κατευθυντήριων γραμμών βασίζεται και αυτή στον πυλώνα και στη σχετική μεθοδολογία την οποία ανέπτυξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Από πολλές απόψεις, οι τροποποιημένες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση μπορούν να θεωρηθούν, μεταξύ άλλων, ως μια πρώτη καλή δοκιμή του πυλώνα. Η ΕΟΚΕ πρέπει να εξετάσει τις κατευθυντήριες γραμμές βάσει των απόψεων που έχει ήδη εκφράσει σχετικά με τον πυλώνα.

3.4. Τα ζητήματα σχετικά με τον αντίκτυπο και την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση έχουν ήδη επισημανθεί από την ΕΟΚΕ στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της επί του θέματος, το 2015 αλλά και παλαιότερα⁽¹²⁾. Τα θέματα αυτά είναι επίσης σημαντικά όσον αφορά την αξιολόγηση των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση υπό το πρίσμα του πυλώνα. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων περιλαμβάνει πίνακα αποτελεσμάτων 14 σημείων που έχει σχεδιαστεί για τη μέτρηση της προόδου, γεγονός το οποίο μπορεί να προσφέρει διαβεβαίωση ως προς την αποτελεσματικότητα του πυλώνα. Ωστόσο, ορισμένοι από αυτούς τους δείκτες δεν είναι νέοι και υπήρχαν ήδη στον πίνακα αποτελεσμάτων για την απασχόληση του 2013. Είναι θετικό το γεγονός ότι ο πίνακας αποτελεσμάτων καλύπτει τον πυλώνα, ωστόσο, είναι σημαντικό οι συνολικές μετρήσεις να καταλήγουν σε λεπτομερέστερα λειτουργικά στοιχεία όσον αφορά τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών. Μπορεί επίσης να τεθεί το ερώτημα εάν οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση καλύπτουν επαρκώς ένα ζήτημα ή μια ομάδα που δεν καλύπτεται ρητά στον πυλώνα ή στον πίνακα αποτελεσμάτων.

3.5. Οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση εξακολουθούν να λειτουργούν μέσω της ανοικτής μεθόδου συντονισμού και η υλοποίηση του πυλώνα αποτελεί ένα μείγμα «ήπιου δικαίου» και ενωσιακής νομοθεσίας. Αυτό συνέβαινε πάντοτε στην περίπτωση των κατευθυντήριων γραμμών, κατά συνέπεια, δεν τίθεται θέμα αποδυνάμωσης της αποτελεσματικότητάς τους εξαιτίας αυτής της παραμέτρου. Λαμβανομένου υπόψη ότι, κατά την αρχική περίοδο δρομολόγησής του, ο πυλώνας θα αποτελέσει ύψιστη πολιτική προτεραιότητα, είναι ευνόητο ότι θα έχει επιδράσεις και στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, μακροπρόθεσμα, όμως, αυτό ενδέχεται να τροποποιηθεί.

3.6. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης επιστήσει την προσοχή στην ανάγκη βελτίωσης του πίνακα αποτελεσμάτων, αλλά και στην ανάγκη θέσπισης τόσο ενός οικονομικού όσο και ενός κοινωνικού Ευρωπαϊκού Εξαμήνου στην τελευταία γνωμοδότησή της με θέμα τον πυλώνα⁽¹³⁾. Η σχέση μεταξύ, αφενός, της εποπτείας των μακροοικονομικών θεμάτων και, αφετέρου, των πολιτικών απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών, είναι καθοριστικής σημασίας. Υπάρχει μια αντίθεση μεταξύ της προσέγγισης για την απασχόληση και των εξαιρετικά άκαμπτων νομικών εξουσιών που καλύπτουν το ευρώ, όπως το «δίπτυχο» (*Two-pack*) και το «εξάπτυχο» (*Six-pack*), σε συνδυασμό με το δημοσιονομικό σύμφωνο. Η ΕΟΚΕ συνεχίζει να πιστεύει ότι, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί με τον πυλώνα και παρά την ενσωμάτωση των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση στους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών, εξακολουθεί να υφίσταται περιθώριο ευθυγράμμισης αυτών των δύο στοιχείων. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις ανησυχίες της για την έλλειψη σύγκλισης μεταξύ των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των ευρύτερων οικονομικών κατευθύνσεων⁽¹⁴⁾. Απώτερος σκοπός της έκθεσης των πέντε Προέδρων για την επίτευξη κοινωνικής βαθμολογίας τριπλού Α στην Ευρώπη είναι επίσης να προαγάγει μια μεγαλύτερη σύγκλιση μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικών πτυχών. Η τροποποίηση των κατευθυντήριων γραμμών και η εφαρμογή του πίνακα αποτελεσμάτων καθιστά ευχερέστερη την ευθυγράμμιση της πολιτικής με τον πυλώνα, κάτι το οποίο είναι μεν ευπρόσδεκτο, μολονότι δεν αντιπροσωπεύει ουσιαστική πρόοδο σε σχέση με τη γενική ανάγκη σύγκλισης μεταξύ των κοινωνικών και των μακροοικονομικών πτυχών. Τίθεται ακόμη και θέμα σχετικά με το κατά πόσον ορισμένες από τις οικονομικές κατευθυντήριες γραμμές έρχονται σε αντίθεση με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση.

3.7. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις⁽¹⁵⁾ μπορούν να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην αποτελεσματικότητα των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Παρέχουν μια σημαντική ευκαιρία για τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αρχές του πυλώνα με στόχο την επίτευξη κοινών αποτελεσμάτων. Παρά τη βελτίωση της κατάστασης σε ολόκληρη την Ευρώπη, εξακολουθούν να υφίστανται διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ περιφερειών και μεταξύ διαφορετικών ομάδων πολιτών στην αγορά εργασίας. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις που απορρέουν από τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση θα πρέπει να επιδιώκουν τη μείωση αυτών των διαφορών και την αύξηση των πόρων που διοχετεύονται για την υλοποίηση αυτού του στόχου.

3.8. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων απευθύνεται σε όλα τα κράτη μέλη, μολονότι έχει σχεδιαστεί για την ευρωζώνη⁽¹⁶⁾, και, ως εκ τούτου, οι αρχές του πυλώνα και οι δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων θα πρέπει να λειτουργήσουν ως βάση για τη διατύπωση ειδικών ανά χώρα συστάσεων για όλα τα κράτη μέλη, στόχος ο οποίος επικροτείται.

⁽¹²⁾ EE C 332 της 8.10. 2015, σ. 68.

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Αντίκτυπος της κοινωνικής διάστασης και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στο μέλλον της ΕΕ» (EE C 81 της 2.3.2018, σ. 145).

⁽¹⁴⁾ EE C 458 της 19.12.2014, σ. 1, EE C 173 της 31.5.2017, σ. 73.

⁽¹⁵⁾ Ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

⁽¹⁶⁾ Βλέπε το Προοίμιο του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

3.9. Μετά τις προηγούμενες κατευθυντήριες γραμμές, η ιδέα της «Εγγύησης Δεξιοτήτων» έχει αποκτήσει μεγάλο ενδιαφέρον. Η συγκεκριμένη έννοια, η οποία εμπνέεται από την προσέγγιση των «Εγγυήσεων για τη νεολαία» και διατυπώνεται έως έναν βαθμό στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα τη Νέα ατζέντα δεξιοτήτων για την Ευρώπη⁽¹⁷⁾, επικεντρώνεται κυρίως στους ενήλικες με χαμηλή ειδίκευση και στην απόκτηση βασικών γνώσεων γραφής, ανάγνωσης και αριθμητικής και ψηφιακών δεξιοτήτων, αλλά και στην πρόοδο προς την κατεύθυνση της απόκτησης ενός τίτλου ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης⁽¹⁸⁾.

3.10. Η χρηματοδότηση της υλοποίησης του πυλώνα και των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση μέσω των ευρωπαϊκών ταμείων θα εξακολουθήσει να είναι σημαντική στο μέλλον. Οι διαπραγματεύσεις για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θα ξεκινήσουν σύντομα και προφανώς θα προκύψουν τεράστιες προκλήσεις, ιδιαίτερα κατά την κατάρτιση προϋπολογισμού μετά το Brexit. Η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει τις απόψεις της σχετικά με αυτό το θέμα στη γνωμοδότησή της για την ενδιάμεση επανεξέταση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (2014-2020) και υποστηρίζει ότι: «Μια προστιθέμενη αξία επί της οποίας να υπάρχει ευρεία πολιτική συναίνεση υποστήριξης στη δράση της ΕΕ, προκειμένου να εγγυάται πραγματικά οφέλη για τους πολίτες της.»⁽¹⁹⁾

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει τροποποιήσει σαφώς τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση ώστε να συνάδουν με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, γεγονός το οποίο είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτο. Τα συμπεράσματα και οι συστάσεις της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ του 2015 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση⁽²⁰⁾ εξακολουθούν, σε μεγάλο βαθμό, να ισχύουν. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα συγκεκριμένα ζητήματα για τα οποία είναι αναγκαίο να διατυπωθούν επικαιροποιημένες παρατηρήσεις.

4.2. Η οικονομική κατάσταση στην ΕΕ συνεχίζει να βελτιώνεται επί του παρόντος, αλλά πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες, ιδίως για τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες και τις ομάδες πολιτών που συναντούν περισσότερες δυσκολίες, στοιχείο το οποίο αναδεικνύει περαιτέρω το επιχείρημα για μια ενισχυμένη κοινωνική πολιτική, συμβατή με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

4.3. Η ΕΟΚΕ επικρότησε στο παρελθόν τη δέσμη μέτρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις κοινωνικές επενδύσεις⁽²¹⁾ πιστεύοντας ότι θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην αλλαγή πολιτικής κατεύθυνσης υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης και πιο ανθεκτικών κοινωνιών. Η ΕΟΚΕ ζήτησε τη χάραξη ενός ευρωπαϊκού αναπτυξιακού και επενδυτικού προγράμματος ύψους 2 % του ΑΕγχΠ και επίσης «να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στις κοινωνικές επενδύσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας συντονισμού του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου». Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημα αυτό σε σχέση με τις τρέχουσες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και ζητεί να αντικατοπτριστεί η ιδέα αυτή με την τροποποίηση του κειμένου τους.

Η τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας και της αγοράς εργασίας υποστηρίζει πράγματι μια νέα έμφαση στις κοινωνικές επενδύσεις.

4.4. Η ΕΟΚΕ έχει πλέον ακόμη μεγαλύτερη επίγνωση της θέσης στην αγορά εργασίας συγκεκριμένων ομάδων πολιτών, τόσο όσον αφορά την προσφορά εργασίας όσο και την επίτευξη πιο ιούτιμων αποτελεσμάτων. Η ΕΟΚΕ διατυπώνει τακτικά παρατηρήσεις σχετικά με την κατάσταση πολλών από αυτούς τους πολίτες, οι οποίοι παραμένουν σημαντικοί για τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση. Στο μέρος 8 της αιτιολογικής έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση αναφέρεται ρητά η σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ενεργητική ένταξη των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας ατόμων⁽²²⁾. Πρόκειται για ένα έγγραφο του 2008, το οποίο ενδεχομένως να χρειάζεται αναθεώρηση προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή με τον πυλώνα και τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, ιδιαίτερα επειδή η στενότητα της αγοράς εργασίας θα προσφέρει ευκαιρίες σε αυτές τις ομάδες ατόμων.

5. Οι κατευθυντήριες γραμμές

5.1. Υπάρχουν ορισμένες συγκεκριμένες αλλαγές στη διατύπωση των κατευθυντήριων γραμμών που απορρέουν από την ευθυγράμμισή τους με τον πυλώνα ή οφείλονται σε άλλη αιτία. Σύμφωνα με την **κατευθυντήρια γραμμή 5**, τα κράτη μέλη θα πρέπει πλέον «να ενθαρρύνουν καινοτόμες μορφές εργασίας, οι οποίες δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης για όλους με υπεύθυνο τρόπο». Ενώ οι νέες μορφές εργασίας και η καινοτομία παρέχουν ευκαιρίες για ανάπτυξη, μπορεί επίσης να έχουν επιβλαβείς συνέπειες για τους πολίτες εάν μετατραπούν σε περισσότερο επισφαλείς μορφές απασχόλησης. Χρειάζεται να επιτευχθεί ισορροπία προκειμένου να αξιοποιηθούν τα αδιαμφισβήτητα οφέλη για την ανάπτυξη, την επιχειρηματικότητα και την απασχόληση. Ταυτόχρονα, απαιτείται κατάλληλη εκτίμηση του αντικτύπου των νέων μορφών εργασίας⁽²³⁾. Με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση θα πρέπει να επιδιώκεται η μετατροπή των σχετικών με αυτές τις νέες μορφές εργασίας τάσεων σε ευκαιρίες δίκαιης απασχόλησης με βάση την ισορροπία μεταξύ των ομαλών μεταβάσεων στην αγορά εργασίας και των κατάλληλων διατάξεων για την ασφάλεια των εργαζομένων. Στις διατάξεις της παρούσας κατευθυντήριας γραμμής θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι οι καινοτόμες μορφές οργάνωσης της εργασίας δεν οδηγούν πάντα σε μεγαλύτερη επισφάλεια της εργασίας, ακόμη και αν μερικές φορές αυτό συνάγεται. Τα μέτρα υπέρ της ομαλούς μετάβασης στην αγορά εργασίας —συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων διατάξεων για

⁽¹⁷⁾ Νέα ατζέντα δεξιοτήτων για την Ευρώπη.

⁽¹⁸⁾ Βλ. τη σύσταση του Συμβουλίου του 2016 με θέμα «Διαδρομές Αναβάθμισης των Δεξιοτήτων: Νέες Ευκαιρίες για Ενηλίκους».

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 75 της 10.3.2017, σ. 63.

⁽²⁰⁾ ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 68.

⁽²¹⁾ ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21.

⁽²²⁾ Σύσταση 2008/867/ΕΚ της Επιτροπής, της 3ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με την ενεργητική ένταξη των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας ατόμων (ΕΕ L 307 της 18.11.2008, σ. 11).

⁽²³⁾ Βλ. συγκεκριμένα (ΕΕ C 303 της 19.8.2016, σ. 54).

την ασφάλεια των εργαζομένων— θα συντείνουν στην εξασφάλιση δικαιων ευκαιριών απασχόλησης μέσω των νέων μορφών εργασίας. Σε μια πρόσφατη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ⁽²⁴⁾, η ΕΟΚΕ ζήτησε οι αρχές να προβαίνουν στην ταυτοποίηση του εργοδότη και του εργαζόμενου, να υποχρεώνουν τους ιδιώτες να καταβάλλουν εισφορές στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, να εξασφαλίζουν τη σύνδεση των ηλεκτρονικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης με τις φορολογικές βάσεις δεδομένων και να διερευνούν νέες δυνατότητες χρηματοδότησης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

5.2. Όσον αφορά τις «καινοτόμες» μορφές εργασίας, θα πρέπει να συνδεθούν καλύτερα και να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε τάσεις όπως η ψηφιοποίηση και η δημιουργία θέσεων εργασίας με περισσότερο οικολογικό προσανατολισμό, οι οποίες σχετίζονται με το Ψηφιακό θεματολόγιο της ΕΕ και με τη δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία. Εφόσον τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να προωθήσουν την κοινωνική καινοτομία, η ΕΟΚΕ επιστράτη την προσοχή σε ορισμένα αξιολογικά μοντέλα κοινωνικής καινοτομίας στα οποία απονεμήθηκε το Βραβείο της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών 2017 από την ΕΟΚΕ ⁽²⁵⁾.

5.3. Όσον αφορά την επιχειρηματικότητα και τη σύσταση και ανάπτυξη των πολύ μικρών επιχειρήσεων και των μικρών επιχειρήσεων, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της προώθησής τους, καθώς και υπέρ της ενθάρρυνσης του επιχειρηματικού πνεύματος ⁽²⁶⁾. Θα μπορούσε να αποδειχθεί χρήσιμος ένας δείκτης μέτρησης της επιχειρηματικότητας.

5.4. Όσον αφορά την εφαρμογή των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη «Νέα ατζέντα δεξιοτήτων για την Ευρώπη», η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει στη γνωμοδότησή της ⁽²⁷⁾ πολλές προκλήσεις, όπως η ανάγκη για «πιο καινοτόμες λύσεις στους τομείς της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων», υποστηρίζοντας την «Εγγύηση δεξιοτήτων» και την παροχή κατάλληλης και ενισχυμένης χρηματοδότησης και καθολικής πρόσβασης στα παραπάνω.

5.5. Η κατευθυντήρια γραμμή 5 αναφέρεται επίσης σε «δικαιους μισθούς που προβλέπουν ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο» και στο ότι πρέπει «να διασφαλίσουν επαρκή επίπεδα ελάχιστου μισθού, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις τους στην ανταγωνιστικότητα, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη φτώχεια των εργαζομένων». Πρόκειται για μεγαλύτερη έμφαση στα θέματα των χαμηλών αμοιβών και της φτώχειας των εργαζομένων σε σύγκριση με τις προηγούμενες κατευθυντήριες γραμμές, παρά το γεγονός ότι η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να πιστεύει ότι χρειάζεται ένας σαφής ορισμός των «ποιοτικών θέσεων εργασίας». Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, διευρύνοντας την κάλυψή τους, για παράδειγμα, θα ήταν μια χρήσιμη πρακτική, από την άποψη αυτή. Συγχρόνως, αποτελεί μείζονα προϋπόθεση και ζήτημα υψίστης σημασίας να τηρούνται πλήρως η αρχή της επικουρικότητας καθώς και ο αυτόνομος ρόλος των κοινωνικών εταίρων.

5.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι δίδεται μεγάλη έμφαση στα εμπόδια από την πλευρά της προσφοράς, δεν δίδεται όμως ανάλογη προσοχή στην ανάγκη για κοινωνικές επενδύσεις και ανάπτυξη. Η μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία σε άλλες πηγές φορολογίας, στο πλαίσιο των κατευθυντηρίων γραμμών είναι ευπρόσδεκτη, εντούτοις οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να παρέχουν μεγαλύτερη σαφήνεια όσον αφορά άλλες πιθανές πηγές. Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει γνωμοδοτήσεις σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, την απάτη και τη φοροδιαφυγή και τους περιβαλλοντικούς φόρους ⁽²⁸⁾, παράμετροι οι οποίες θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στις κατευθυντήριες γραμμές ως εναλλακτικές πηγές εσόδων.

5.7. Η αναφορά των τεχνολογικών και περιβαλλοντικών αλλαγών στην **κατευθυντήρια γραμμή 6** είναι ευπρόσδεκτη, χρήσιμες δε θα ήταν επίσης περισσότερες λεπτομέρειες για τις δυνατότητες της πράσινης ανάπτυξης. Ομοίως, η νέα δέσμευση για τη «μεταφορά των δικαιωμάτων σε κατάρτιση κατά τη διάρκεια επαγγελματικής αλλαγής» θα πρέπει να ενισχύσει την κινητικότητα. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη εγγύησης ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης κατά τη διάρκεια της κατάρτισης, ανεξάρτητα από τον τόπο όπου αυτή πραγματοποιείται. Επίσης, τα μέσα που χρησιμοποιούνται ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ (π.χ. επιδοτήσεις, δάνεια, συλλογικές συμβάσεις που προβλέπουν τη δυνατότητα εκπαιδευτικής άδειας μετ' αποδοχών και λοιπές διατάξεις) πρέπει να εξετάζονται έτσι ώστε οι ορθές πρακτικές σε θέματα ελάχιστων απαιτήσεων όσον αφορά τους δικαιούχους εκπαιδευτικής άδειας να καθίστανται ο κανόνας και στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη νέα διατύπωση της κατευθυντήριας γραμμής 6 σχετικά με την αναγνώριση της μη τυπικής μάθησης και την αύξηση της προσφοράς ευέλικτης συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης, αλλά και της ενισχυμένης δράσης για τους ενήλικες εκπαιδευόμενους. Έχουν γίνει ορισμένες προσπάθειες για τη διεύρυνση των διατάξεων της κατευθυντήριας γραμμής 6 σχετικά με τους φραγμούς στην απασχόληση των γυναικών σε περισσότερες ομάδες, αλλά και για να καταστούν οι διατάξεις περισσότερο ουδέτερες ως προς το φύλο. Η ΕΟΚΕ

⁽²⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Βιώσιμη κοινωνική ασφάλιση και συστήματα κοινωνικής προστασίας στην ψηφιακή εποχή», (ΕΕ C 129 της 11.4.2018, σ. 7).

⁽²⁵⁾ Το εν λόγω Βραβείο απονεμήθηκε σε διακεκριμένα έργα τα οποία συμβάλλουν στην ένταξη στην αγορά εργασίας των ατόμων που βρίσκονται σε ανάγκη, όπως τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, τα άτομα με αναπηρία, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες που έχουν αποκοπεί από την αγορά εργασίας, οι νέοι και τα άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Βλ. την ειδική ιστοσελίδα της ΕΟΚΕ για το Βραβείο της κοινωνίας πολιτών 2017.

⁽²⁶⁾ ΕΕ C 332 της 8.10.2015, σ. 20.

⁽²⁷⁾ ΕΕ C 173 της 31.5. 2017, σ. 45.

⁽²⁸⁾ Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με θέμα «Η ανισότητα του πλούτου στην Ευρώπη» (ΕΕ C 129 της 11.4.2018, σ. 1)· διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η φορολόγηση στη συνεργατική οικονομία» (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 65, ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 18, ΕΕ C 71 της 24.2.2016, σ. 42).

συνιστά κάποια προσοχή ως προς το θέμα αυτό ώστε να μην χαθεί η ειδική έμφαση στο ζήτημα της ισότητας των φύλων. Οι διατάξεις περί ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικού και οικογενειακού βίου είναι ευπρόσδεκτες, εφαρμόζονται δε ήδη σε κάποιο βαθμό. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την υποστήριξη της στη νομοθετική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, συμπεριλαμβανομένης της αμειβόμενης γονικής άδειας και άδειας φροντίδας, όπως εκφράζεται σε πρόσφατη γνωμοδότησή της⁽²⁹⁾ (κάτι το οποίο απουσιάζει από την τελευταία παράγραφο της κατευθυντήριας γραμμής 6). Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ειδική αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο πρέπει να παραμείνει στην κατευθυντήρια γραμμή 6.

5.8. Η διατύπωση των διατάξεων της **κατευθυντήριας γραμμής 7** σχετικά με τις επισφαλείς συνθήκες εργασίας και την ευέλικτη εργασία παρουσιάζει βελτίωση. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα όταν γίνεται αναφορά στο «να διατηρηθεί ταυτόχρονα η δέουσα ασφάλεια και υγιές, ασφαλές και κατάλληλα προσαρμοσμένο περιβάλλον εργασίας για τους εργαζόμενους». Ωστόσο, οι διατάξεις σχετικά με το «περιβάλλον για προσλήψεις» δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό της προστασίας που προσφέρει το εργατικό δικαίο. Παρατηρείται σημαντική αλλαγή στις διατάξεις σχετικά με τα ενεργητικά μέτρα για την αγορά εργασίας και τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης. Οι αλλαγές αυτές είναι γενικά ευπρόσδεκτες και συμφωνούν με τις βέλτιστες πρακτικές στον εν λόγω τομέα. Δεδομένης της σημασίας που αποδίδεται στον τομέα αυτό, όπως για παράδειγμα από τον ΟΟΣΑ, αναμένεται να επωφεληθεί από την αυξημένη προσοχή που θα δοθεί σε αυτόν κατά τη διαδικασία των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη νέα διατύπωση για τον κοινωνικό διάλογο, επαναλαμβάνει όμως εκ νέου τις απόψεις της σχετικά με την ποικιλομορφία του κοινωνικού διαλόγου σε ολόκληρη την ΕΕ και τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στον τομέα αυτό, η οποία δεν έχει αντιστραφεί σε πολλά κράτη μέλη.

5.9. Οι διατάξεις σχετικά με την πρόσβαση σε αμερόληπτους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών θα πρέπει να έχουν γενική εφαρμογή και όχι να ισχύουν μόνο για τις καταχρηστικές απολύσεις. Ωστόσο, θα πρέπει να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα των μερών να προσφύγουν στα δικαστήρια, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες αποτυγχάνει η εναλλακτική επίλυση διαφορών. Πρέπει να γίνεται αναφορά στη συμμετοχή των εργαζομένων, για παράδειγμα, σε θέματα όπως ο χρόνος εργασίας. Επιπλέον, αν και τα επιδόματα ανεργίας δεν θα πρέπει να λειτουργούν ως αντικίνητρο για την ανάληψη εργασίας, ωστόσο, δεν θα πρέπει να υπονομεύεται ούτε η λειτουργία τους όσον αφορά τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης για τους άνεργους. Επίσης, οι διατάξεις σχετικά με τη διευκόλυνση της διασυννοριακής εργασίας πρέπει να συνδυάζονται με τις διατάξεις για την εξασφάλιση δίκαιης μεταχείρισης των εργαζομένων και την αποφυγή του κοινωνικού ντάμπινγκ.

5.10. Υπάρχουν χώρες με λιγότερο ανεπτυγμένο κοινωνικό διάλογο, και μάλιστα κάποιες στις οποίες καταγράφηκαν παλινδρομήσεις σε αυτόν τον τομέα, λόγω της κρίσης. Χαιρίζουμε τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ενίσχυση της συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Δεδομένης της κείρας σημασίας του κοινωνικού διαλόγου στην υλοποίηση του πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων και στην εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των ειδικών ανά χώρα συστάσεων, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημά της ο πυλώνας να υιοθετηθεί σε όλα τα κράτη μέλη και προτρέπει όλους τους πολιτικούς παράγοντες σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο να μην αποδυναμώσουν, αλλά να ενισχύσουν τις δομές συλλογικών διαπραγματεύσεων σε όλα τα επίπεδα. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις ειδικές ανά χώρα εκθέσεις, και αυτό πρέπει να επικροτηθεί και να αξιοποιηθεί.

5.11. Η **κατευθυντήρια γραμμή 8** παρέχει νέα διατύπωση στο πεδίο των ευρύτερων κοινωνικών διατάξεων. Οι δεσμεύσεις για την εκπροσώπηση των υποεκπροσωπούμενων ομάδων είναι ευπρόσδεκτες, όπως και οι διατάξεις για ένα επαρκές ελάχιστο εισόδημα. Εντούτοις, θα ήταν ευπρόσδεκτη η αναφορά στον τρόπο με τον οποίο υπολογίζεται αυτό το ελάχιστο εισόδημα, ιδίως όσον αφορά το έργο για τους προϋπολογισμούς αναφοράς. Στην κατευθυντήρια γραμμή 8 πρέπει επίσης να γίνεται λόγος για τη διευρυμένη πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για όλους τους τύπους εργαζομένων, ανεξαρτήτως καθεστώτος. Κρίνεται σκόπιμο να υπάρξει περαιτέρω αναφορά στη φτώχεια των εργαζομένων σε αυτήν την κατευθυντήρια γραμμή, αλλά και η λεπτομερής αναφορά συγκεκριμένων κοινωνικών υπηρεσιών, εφόσον, με τον τρόπο αυτό, οι κατευθυντήριες γραμμές τοποθετούνται μέσα σε ένα διαρκές πλαίσιο κοινωνικής πολιτικής το οποίο είναι συμβατό με τις διατάξεις του πυλώνα και στηρίζεται έτσι εκ νέου η έκκληση της ΕΟΚΕ για κοινωνικές επενδύσεις. Παρά το γεγονός ότι η ΕΟΚΕ επαναδιατυπώνει τις απόψεις της σχετικά με την ηλικία συνταξιοδότησης στην παρούσα γνωμοδότηση, οι διατάξεις που περιλαμβάνονται πλέον στις κατευθυντήριες γραμμές για τα «μέτρα παράτασης του επαγγελματικού βίου» είναι μεν ευπρόσδεκτες, θα πρέπει, όμως, να καθίσταται σαφές ότι η παράταση αυτή είναι προαιρετική. Η ΕΟΚΕ θα εκφράζει εν ευθέτω χρόνω την άποψή της για την προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την πρόσβαση στην κοινωνική ασφάλιση.

5.12. Η κατάσταση όσον αφορά την ανεργία των νέων και τον αριθμό των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχίες, φαίνεται δε να είναι ουσιαστικά αδικαιολόγητη. Στην ετήσια επισκόπηση με τίτλο «Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη — Επισκόπηση για το 2017»⁽³⁰⁾ υπογραμμίστηκε ιδιαίτερα ο τρόπος με τον οποίο η οικονομική κρίση επηρέασε δυσανάλογα τους νέους, φαίνεται δε ότι η ανάκαμψη δεν αναστρέφει επαρκώς την τάση αυτή. Οι «Εγγυήσεις για τη νεολαία», με την υποστήριξη της «Πρωτοβουλίας για την απασχόληση των νέων» και του ΕΚΤ, ήταν ενθαρρυντικές όσον αφορά τη σχετικά γρήγορη μετατροπή μιας πολιτικής δέσμευσης σε δράση, ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν. Όπως συμβαίνει συχνά, το επίπεδο της εθνικής χρηματοδότησης ήταν χαμηλότατο και πολλοί από τους πόρους δεν ήταν καινούριοι. Θα είναι σημαντικό να διασφαλιστεί τουλάχιστον η διατήρηση των νέων κονδυλίων (η πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων). Μολονότι τα αριθμητικά στοιχεία βελτιώνονται, θα ήταν σημαντικό να διατηρηθεί η έμφαση στην ανεργία των νέων, εφόσον απαιτούνται συχνά διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου

⁽²⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρωτοβουλία με στόχο τη στήριξη της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους εργαζόμενους γονείς και φροντιστές» (ΕΕ C 129 της 11.4.2018, σ. 44).

⁽³⁰⁾ Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη — Επισκόπηση για το 2017 [Employment and Social Developments in Europe/ESDE]

να εξασφαλιστεί ότι δεν θα είναι οι νέοι η πρώτη ομάδα που θα πληγεί σε περίπτωση νέου κλυδωνισμού. Απαιτείται περισσότερη έρευνα ώστε να εξακριβωθούν οι σχέσεις «αιτίου-αποτελέσματος» μεταξύ των βελτιωμένων στοιχείων απασχόλησης των νέων (όπου υπάρχουν) και των πραγματικών μέτρων που ελήφθησαν βάσει των «Εγγυήσεων». Ομοίως, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ποιότητα των παρεμβάσεων και οι άνισες αλλαγές στην ανεργία των νέων σε σχέση με τις «Εγγυήσεις». Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει στο παρελθόν συνεχή έμφαση στον τομέα αυτό στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων και ενίσχυση του ρόλου των οργανώσεων της νεολαίας και των κοινωνικών εταίρων στην υλοποίηση των δράσεων σε τοπικό επίπεδο ⁽³¹⁾.

5.13. Όπως συμβαίνει συχνά, οι μακροχρόνια άνεργοι μπορεί να χρειαστούν τον περισσότερο χρόνο από όλους προκειμένου να επανενταχθούν ενόσω βελτιώνεται η κατάσταση της αγοράς εργασίας. Θα απαιτηθούν συγκεκριμένα μέτρα, όπως ευέλικτη κατάρτιση σχετική με την αγορά εργασίας και εξατομικευμένες υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού. Πρέπει να δοθεί προσοχή στα αριθμητικά στοιχεία όσον αφορά τους αποθαρρυσμένους και τους οριακά συνδεδεμένους εργαζόμενους στις στατιστικές μας, δεδομένου του γεγονότος ότι, συχνά, αυτές οι κατηγορίες εργαζομένων παραβλέπονται. Η βελτίωση της αγοράς εργασίας μπορεί να προσελκύσει τις ομάδες αυτές να επιστρέψουν στην ενεργό αναζήτηση εργασίας, απαιτούνται όμως ειδικά και συγκεκριμένα μέτρα στήριξης, τα δε εθνικά συστήματα πρέπει να ανταποκριθούν σε αυτήν την πρόκληση και στο σημείο αυτό, καθοριστικής σημασίας είναι η έμφαση στις κοινωνικές επενδύσεις. Το πλαίσιο δεικτών που κατάρτισε η Επιτροπή Απασχόλησης για την παρακολούθηση της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας ⁽³²⁾ είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτο, πρέπει δε να συνεχίσει να αποτελεί χαρακτηριστικό του έργου της και να αναθεωρηθεί από το Συμβούλιο «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές».

5.14. Απαιτείται να γίνει στις κατευθυντήριες γραμμές συγκεκριμένη μνεία στις ανάγκες και την κατάσταση των μεταναστών και των προσφύγων ⁽³³⁾.

5.15. Το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων και η υπερβολική εκπροσώπηση των γυναικών σε ρόλους με χαμηλά επίπεδα αμοιβών εξακολουθούν να αποτελούν πηγή ανησυχίας και θα πρέπει να συμπεριληφθούν στις κατευθυντήριες γραμμές, πέρα από το ζήτημα της προσφοράς εργασίας. Η δράση στον τομέα αυτό συνδέεται εγγενώς με την έννοια της αξιοπρεπούς εργασίας και του ελάχιστου εισοδήματος, που πρέπει να ενσωματώνονται περισσότερο στη διαδικασία των κατευθυντήριων γραμμών. Ομοίως, στο σημείο αυτό θα είναι σημαντική η ανάληψη πρωτοβουλιών για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και τη φροντίδα των παιδιών. Στην πρόσφατη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ⁽³⁴⁾ σχετικά με τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, αυτές χαρακτηρίζονται ως ένα σημαντικό πρώτο βήμα. Πρόκειται για έναν τομέα δράσης που αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές, αλλά και ολόκληρο τον πυλώνα, καθώς, εν προκειμένω, αλληλεπιδρούν πολλοί διαφορετικοί τομείς πολιτικής.

5.16. Τα ζητήματα απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρία θεωρούνται πλέον κρίσιμο τμήμα των σύγχρονων πολιτικών απασχόλησης και η αναφορά σε αυτά στις κατευθυντήριες γραμμές είναι μεν ευπρόσδεκτη, αν και ελάχιστη, και θα μπορούσε να ενισχυθεί. Η ΕΟΚΕ λειτουργεί υπό το πρίσμα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, πιστεύει δε ότι η οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία ⁽³⁵⁾ έχει κεντρική θέση στον τομέα αυτό. Η Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα άτομα με αναπηρία (2010-2020) παρέχει ένα γενικό πλαίσιο στον εν λόγω τομέα. Στο πρόσφατο ψήφισμά του σχετικά με το μέλλον της στρατηγικής, η 4η διοργάνωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου των Ατόμων με Αναπηρία ανέδειξε πολλά θέματα όσον αφορά την απασχόληση και τον κοινωνικό πυλώνα για τα άτομα με αναπηρία ⁽³⁶⁾. Η ΕΟΚΕ εφιστά επίσης την προσοχή στις διατάξεις της Συνθήκης ΕΕ όσον αφορά τις διακρίσεις που ισχύουν για όλες τις ομάδες και συμβουλεύει να μην συσχετίζονται οι «ευάλωτες ομάδες» με την έννοια της διάκρισης.

5.17. Η ΕΟΚΕ δεν πιστεύει ότι η αύξηση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης θα επιλύσει τα προβλήματα που συνδέονται με τις δημογραφικές προκλήσεις. Χρειαζόμαστε πρωτοβουλίες που να προάγουν την παράταση του εργασιακού βίου και να ενθαρρύνουν τη διαγενεακή αλληλεγγύη σε συνδυασμό με αποτελεσματικές πολιτικές για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Χρειαζόμαστε μια πραγματική πολιτική «ενεργού γήρανσης», προκειμένου να εξασφαλίσουμε ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας, πολιτικές υγείας και ασφάλειας και χρόνου εργασίας, αλλά και για να αυξήσουμε τη συμμετοχή στη δια βίου μάθηση. Θα πρέπει επίσης να ενισχύσουμε τα ποσοστά απασχόλησης για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, τα οποία εγκαταλείπουν πρόωρα τον ενεργό βίο λόγω προβλημάτων υγείας, έντασης της εργασίας, πρόωρων απολύσεων και εξαιτίας της έλλειψης ευκαιριών για κατάρτιση ή -επανεκπαίδευση στην αγορά εργασίας ⁽³⁷⁾.

⁽³¹⁾ EE C 268 της 14.8.2015, σ. 40.

⁽³²⁾ Πλαίσιο δεικτών της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO) για τη μακροχρόνια ανεργία.

⁽³³⁾ EE C 264 της 20.7.2016, σ. 19.

⁽³⁴⁾ Γνωμοδότηση με θέμα την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους εργαζόμενους γονείς και φροντιστές EE C 129 της 11.4.2018, σ. 44.

⁽³⁵⁾ EE L 303 της 2.12.2000, σ. 16.

⁽³⁶⁾ Ευρωπαϊκό φόρουμ ατόμων με αναπηρία (EDF/European Disability Forum) «Ψήφισμα σχετικά με τη στρατηγική για τα άτομα με αναπηρία (2020-2030)», το οποίο εγκρίθηκε κατά την 4η διοργάνωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου των Ατόμων με Αναπηρία στις 6 Δεκεμβρίου 2017· βλ. επίσης το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 2017 σχετικά με την εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αναπηρία

⁽³⁷⁾ EE C 451 της 16.12. 2014, σ. 109.

5.18. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να διαπραγματευτούν τις συνθήκες εργασίας, π.χ. προσαρμόζοντας τις εργασίες στις δεξιότητες και την κατάσταση της υγείας των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας, λαμβάνοντας υπόψη τη δυσκολία ορισμένων θέσεων εργασίας, βελτιώνοντας την πρόσβαση σε περαιτέρω επιμόρφωση, μεριμνώντας καλύτερα για τις αναπηρίες, διευκολύνοντας την ισορροπία μεταξύ εργασίας και οικογένειας και εξαλείφοντας νομικούς ή άλλους φραγμούς με στόχο την επιμήκυνση του εργασιακού βίου.

5.19. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψή της σχετικά με την αύξηση της ηλικίας νόμιμης συνταξιοδότησης, σύμφωνα με την οποία η πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης θα πρέπει κατ' αρχάς να είναι παρόμοια με τη νόμιμη ηλικία ⁽³⁸⁾. Επίσης, τονίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα κράτη μέλη μέσω της αντιμετώπισης προκλήσεων όπως το αυξανόμενο προσδόκιμο ζωής, οι αλλαγές στην αγορά εργασίας που επηρεάζουν τη χρηματοδότηση των συντάξεων και η εξασφάλιση ικανών επιπέδων συντάξεων.

5.20. Η ΕΟΚΕ πιστεύει, ωστόσο, ότι θα πρέπει να διατηρηθούν τα συστήματα πρόωρης συνταξιοδότησης — για τους εργαζόμενους που έχουν εργαστεί επί μακρόν σε δύσκολες ή επικίνδυνες θέσεις εργασίας ή οι οποίοι ξεκίνησαν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία πολύ νωρίς. Η ΕΟΚΕ δεν υποστηρίζει τους μηχανισμούς αυτόματης προσαρμογής για την ηλικία συνταξιοδότησης που βασίζονται είτε στο μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής είτε στις δημογραφικές μεταβολές.

6. Γενικά θέματα

6.1. Στις διαπραγματεύσεις για τον επόμενο προϋπολογισμό της ΕΕ θα πρέπει να αυξηθούν σημαντικά οι επενδύσεις στις κοινωνικές υποδομές, δεδομένου ότι αυτές συνεπάγονται πολλαπλό θετικό αντίκτυπο τόσο στις αγορές εργασίας όσο και στους προϋπολογισμούς — όπως διατύπωσε πρόσφατα η ΕΟΚΕ ⁽³⁹⁾. Πρόκειται ιδίως για επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο ως ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού ώστε να μπορέσει η ΕΕ να επιτύχει τους στόχους της να καταστεί ένας παγκοσμίως ανταγωνιστικός οικονομικός χώρος με κοινωνική βαθμολογία τριπλού Α, μεταξύ άλλων σε ό, τι αφορά τις προτεραιότητες για την απασχόληση.

6.2. Είναι αναγκαίο να παρακολουθείται το είδος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη και οι οποίες συνεπάγονται θετικό αντίκτυπο στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της διά βίου μάθησης. Στην Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2018 ⁽⁴⁰⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρεται στο πρόγραμμα στήριξης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ⁽⁴¹⁾ (SRSP). Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία αυτή και επιθυμεί να δοθούν πληροφορίες σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της απασχόλησης και της εκπαίδευσης που έχουν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του παρόντος προγράμματος και σχετικά με τον βαθμό συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και άλλων οργάνων της κοινωνίας των πολιτών.

Βρυξέλλες, 15 Μαρτίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽³⁸⁾ ΕΕ C 299 της 4.10. 2012, σ. 115.

⁽³⁹⁾ ΕΕ C 271 της 19.9. 2013, σ. 91.

⁽⁴⁰⁾ Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2018

⁽⁴¹⁾ Πρόγραμμα στήριξης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (ΠΣΔΜ).